

İMANIN KÖPRÜSÜ SIDK VE DOĞRULUK

Eûzübillâhimineşşeytânirracîm.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

el-Hamdü lillâhi Rabbi'l-âlemîn. Hamden kesîren tayyiben mübâreken fîh, alâ külli hâlin ve fî külli hîn. Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ Muhammedin ve âlihî ve sahibihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn.

Emmâ ba'd.

Fe-kâle Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem.

إِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِعَبْدٍ خَيْرًا فَتَحَ لَهُ قُفْلَ قَلْبِهِ، وَجَعَلَ فِيهِ
الْيَقِينَ وَالصِّدْقَ، وَجَعَلَ قَلْبَهُ وَعَاءً وَاعِيًا لِمَا سَلَكَ
فِيهِ، وَجَعَلَ قَلْبَهُ سَلِيمًا، وَلِسَانَهُ صَادِقًا، وَخَلِيقَتَهُ
مُسْتَقِيمَةً، وَجَعَلَ أُذُنَهُ سَمِيعَةً، وَعَيْنَهُ بَصِيرَةً.

İzâ erâda'llâhu bi-abdin hayran fettaha'llâhu lehû kufle kalbihî ve ceale fîhi'l-yakîne ve's-sıdkı ve ceale kalbehû virâen vâiyen limâ fîhi ve ceale kalbehû selîmen ve lisânehû sâdikan ve halîkatehû müstakîmeten

ve ceale üzünehû semîaten ve aynehû basîreh.

Sadaka Resûlullah fîmâ kâl ev kemâ kâl.

Ebû Zerr-i Gıfârî *radiyallahu anh'* ten Ebû Şeyh rivayet eylemiş *rahmetullahi aleyh.* Peygamber Efendimiz bu rivayette buyurmuş ki;

İzâ erâda'llâhu bi-abdin hayran. "Allahu Teâlâ bir kula hayır murad edince." *Feteha lehû kufle kalbihî.* "Kalbinin kilidini onun için açar." *Ve ceale fîhi'l-yakîne ve's-sıdkâ.* "Ve kalbinin içine yakîni ve sıdkı yerleştirir."

Yakin; "hiç tereddüt olmayan, pırıl pırıl, berrak, sağlam bilgi, inanç" demek.

"Bu işin şöyle olduğunu yakînen biliyorum."

Ne demek?

"Hiç tereddüdüm yok, aynen öyle, tam benim dediğim gibi. Acabası filan yok bu işin, çok iyi biliyorum." demek.

Türkçede de bir "yakın" kelimesi var:

"Bu arkadaşın evi öteki arkadaşın evinden bize daha yakın."

Bilmeyenler bazen bu yakınlıkla, yakîni birbirlerine karıştırıyorlar. Birisi “imanın tereddütsüz olması, pırıl pırıl olması.” Ötekisi de “bir şeyin uzakta olmaması, beride olması” mânâsına.

Demek ki bu ifadeden anlıyoruz ki insanların gönülleri açık veya kapalı oluyor, kilitli veya kilitsiz oluyor. Kilitli olunca çalışmıyor, açık olduğu zaman çalışıyor.

Gönlü çalışmıyor; istenildiği şekilde hizmet vermiyor.

Gönül nedir?

“İnsandaki, bir şeyi kavrama, anlama, sevme, bilme melekesi, kabiliyeti.”

“Akıl” desek, akıl dünyevî işlere de uhrevî işlere de gidebiliyor. Ama gönül daha ziyade mânevî işleri ifade ediyor. İnsanın gönlü mânevî işleri sezme, anlama, doğruyu bulma, ölçme, tartma, yaşama, hissetme, sevme duygusu, melekesi.

a. Gönlü kilitli olan bir insan ne oluyor?

Dünyevî aklı çalışıyor. Yukarıda makine tıklar tıklar tıklar tıklar çalışıyor. Şeytanlığın âlâsını biliyor.

“Kumarda karşı tarafı aldatabiliyor, bankayı nereden dolandırırım, nasıl soyarım, bilgisayarını nasıl kullanırım, öbür tarafa nasıl girerim, nasıl kilitlerim?”

İşte bu dünyevî akıl. Bu adamın aklı çalışıyor ama gönlü çalışmıyor; gönlü taş gibi, gönlü kapkara, gönlü ölmüş. Çünkü kafası günahlara çalışıyor. İşte akılla gönül arasında böyle bir fark var.

İman olmadı mı, Allah'ın sevdiği işleri yapmadı mı, güzel duygulara sahip olmadı mı o gönül ölü oluyor. İsterse adam yaşasın, isterse en hızlı koşsun, isterse futbol şampiyonu olsun, isterse gol kralı olsun fark etmez. Bedeni çalışıyor ama kalbi ölü; adamda ne iman var, ne ahlâk var, ne âdâb var, ne merhamet var, ne insaf var. “Kalbi ölü, iç âlemi harap” demek.

Allah bir kulun hayrını murad etti mi bir kere kalbinin kilidini açıyor.

Âlet çalışmaya başladı. Otomobili çalıştırmak için önce kapısının açılması lazım.

“Anahtarını evde unuttum hocam.”

Anahtarı evde unuttuysan ben senin arabana binemem, sen de beni falanca yere götüremezsin; çünkü kapı açılmıyor. Evvela kapının açılması lazım. Bu kapı açılacak; ondan sonra kontak anahtarı açılacak da çalışmaya başlayacak... Belki bu gönlün çalışması kontak anahtarına daha çok benziyor. Kontak anahtarını çevirmeyince motor çalışmadığı gibi, gönül de çalışmıyor.

Ama Allah bir kulunu severse gönlünü çalıştırıyor, bir kere gönlünün kilidini açıyor. Sonra da gönlünün içine güzel iki tane şey bahşediyor, yerleştiriyor:

Birisi *yakîn* “sapasağlam, pırıl pırıl, tereddütsüz, çelik gibi bir iman.”

Yakîn sahibi insana Arapçada *mûkin* derler *mûkinîn*. “İmanı sapasağlam olan insanlar” demek. *Mü’minîn* tamam, mü’min olmak güzel. *Mûkinîn*, “imanı pırıl pırıl, hiç tereddüt yok, sapasağlam.” *Yakîn*’i yerleştiriyor; o zaman imanında tereddüt kalmıyor.

Bizim fakültede bir asistan vardı; o zaman biz de asistandık. Bize hürmet ediyor, izzet ediyor, ikram ediyor. Bayan, yaşlı bir kimse. Ben dindar olduğumdan herhalde be-

nimle hep dindarca konuşuyor; ben de imtihanlara filan hazırlanmasında ona biraz yardım ediyorum. Bilmediği dili öğretiyorum.

Arapça bilmiyor, Farsça bilmiyor kendi mesleğini tam yapamıyor... Aynı çatı altında vazife görüyoruz; “Arkadaşlık olsun.” diye, bir de gelip talep ettiği için yardımcı oluyorum.

Yazıyı okuyamazlar; “Hocam, şu fotoğraftaki şu kitâbenin yazısını okuyamadık. Okur musunuz?”

Mecburen yardım edeceksin.

“İşte siz Farsça biliyorsunuz hocam, Farsça’yı bana biraz anlatır mısınız?”

İmtihana girecek de bilmem doçent olacak filan...

Pekala. Durum böyle... “Allah” diyor, “Peygamber” diyor, ağzı dualı, dindar bir kadın gibi ama aslında öyle değil. Yaşantısı öyle dindarane bir yaşantı değil de artık benim yanıma geldiğinden böyle diyor ama yapmacık da yapmıyor; halkın imanını gibi bir iman.

İmanın nasıl sakat olduğunu anlatacağım. Anlatmak için misal olarak veriyorum.

“Benim rahmetli anacığım bana çok mahrumiyetler içinde canla başla çalıştı da kendisi çok eza cefa çekti de beni yetiştirdi...”

“Madem öyle hayırlı işler yapmış, peki- la, sen de ona Kur’an oku, onun nâmına hayır yap, ruhuna gitsin.” diyorum ben. Âhirete inancı yok:

“Olur mu?” diyor.

Şaşırdım ben. Bir taraftan imanla ilgili şeyler söylüyor, bir taraftan da;

“Yok olup gitmedi mi? Âhiret var mı?”

“Var, var! İnsanın ruhu var. Bedenden ayrılıyor ama ruhu var, âhiret var. Allah âhi- rette kavuşturur, orada buluşursunuz.”

“Âhiret var mı acaba?”

İmanı da gitti, imanı da yok! İmanında tereddüt var, inanamıyor. Kuvvetsizi zayıfı bir tarafa; “Âhiret var mı?” diye tereddüt ediyor.

Bir taraftan dindarane konuşuyor. Harap, eksikli, düzensiz. Ne var ne yok farkında değil, abur cubur bir iç âlemi. Bir taraftan öyle diyor; imanlı insanın lafları, işleri, düşünceleri, bir taraftan da temel inançlardan olan âhiret için "Acaba âhiret var mı ki?" diyor.

Gittin! Çünkü;

Âmentü billâhi ve melâiketihî ve kütübihî ve rüsûlihî ve'l-yevmi'l-âhiri ve bi'l-kaderi hayrihî ve şerrihî mina'llâhi teâlâ ve'l-ba'sü ba'de'l-mevti hakkun...

Öldükten sonra dirilmek hak. Onlara hiç inanmıyor. Anladım ki kulaktan dolma bazı şeylerle şu tarafta şunlara inanıyor, bu tarafta bunlara inanıyor ama yamuk çünkü asıl inanç yok.

Neye benzer?

Adamın elinde pencere var, kapı var, iki kamyon tuğla var, elli torba çimento var ama evi yok. Ev malzemesi bunlar; bir evin olacak, camı penceresi vesaire ama malzeme çatılmadıktan sonra, yapılmadıktan sonra ev yok.

İmanı yok, imanı eksik. Daha çatısı yok, duvarı yok, bir şeyi yok, birkaç kapısı penceresi var. Konuştuğu zaman kapı pencere, evin bir iki yanı tamam ama kıymeti yok.

Allah bir insanın hayrını murad etti mi bir kere kalbinin kilidini açıyor. Kontak anahtarını çevirdi, şıkır şıkır, pırıl pırıl, yağlı, tertemiz bir motor; tatlı tatlı çalışıyor, tamam. Kalbinin içine de şeksiz şüphesiz imanı yerleştiriyor; o da tamam. İmanı pırıl pırıl; Allah inancı, meleklerle inanç, peygamberlere inanç, Peygamber Efendimiz'e sevgi, Kur'ân-ı Kerîm'e bağlılık, Allah'ın gönderdiği kitaplara iman, âhirete iman, öldükten sonra dirilmeye iman...

Her şey sapasağlam bir de sıdk.

Sıdk ne demek?

“Doğruluk” demek, “sadakat” de derler, “sıdk” da derler; ikisi de aynı kökten. Sıdk u sadâkat. Belki birisi “sözde doğruluk” birisi de “hallerinde ve davranışlarında doğruluk” demek olabilir.

“Doğruluğu da kalbine yerleştirir.”

Adamın her şeyi dosdoğru, yamuk işi yok, eğri büğrü işi yok. Her şeyi dosdoğru, tertemiz; konuştuğu zaman memnun oluyorsun:

“Adama bak, ne kadar doğru konuşuyor, ivassız garazsız kalbinden geldiği gibi nasıl apaçık konuşuyor. Ne kadar temiz kalbi var, ne kadar doğru bir adam!” dersin. Bir kulu sevdi mi böyle olur.

Sonra?

Ve ceale kalbehû virâen vâiyen li ma fîhi. “İnsanın kalbi; içine gelen mârifeti, bilgileri, irfanı, imanı iyi koruyan bir hâle gelir.”

b. Kalbi Selim Olmak

Bu ne demek?

Allahu Teâlâ hazretleri ona ibretler, bilgiler, mârifetler, gizli bilgiler, mânevî duygular ihsan edince kalbi de onları anlayıp onları da değerlendirecek bir kalp hâline gelir.

Ondan sonra?

Ve ceale kalbehû selîmen ve lisânehû sâdikan ve halîkatehû müstakîmeten ve ceale üzûnehû semîaten ve aynelum basîraten.

Böylece kalbi, selîm bir kalp olur.

“Selîm” ne demek? “Selîm kalp” ne demek?

“Hastalıklardan uzak, selamette olan, selamete çıkmış kalp” demek. Kalbi, selîm bir kalp olur. Allahu Teâlâ hazretleri mü’minlerden selîm bir kalp istiyor. Âyet-i kerîmede böyle geçiyor:

Ve cæe bi kalbin selîm. “Rabbinin huzuruna kim selîm bir kalple gelirse...”

“Kalbinde *gıll ü gîş*, eğrilik büğrülük, hastalık kokuşmuşluk, karalık vesaire olmayan” demek.

يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ
سَلِيمٍ

Yevme lâ yenfau mâlün ve lâ benû. İllâ men eta’llâhe bi kalbin selîm¹

Âhirette insana mal fayda vermeyecek. Parayla, rüşvetle, zenginliğin avantajlarını, verdiği imkanları kullanarak âhirete bir şey yapmak mümkün değil. Dünyada mümkün,

¹ 26/Şuarâ, 88-89.

mal sahibinin itibarı vardır ama âhirette öyle bir şey yok.

Benûn. “Evlatlarının da faydası yoktur.”

Dünyada bir insanın çoluk çocuğu kalabalıksa -kalabalık bir aile, kuvvetli bir aile, delikanlı oğulları var- o adama sataşılmaz, kabile içinde kuvvetli bir aile.

Neden?

“Adamın şu kadar erkek çocuğu var ya, her birisi karşıma dikilirse ben onlarla baş edemem; o aile kuvvetli bir aile.”

Yevme lâ yenfeu mâlün ve lâ benûn. “Ama âhirette öyle bir gün gelecek ki o âhirette dünyadaki şeyler, güçler kuvvetler fayda vermeyecek. Mal da fayda vermeyecek evlatlar da fayda vermeyecek.” *İllâ men eta'llâhe bi kalbin selîm.* “Ancak Rabbinin huzuruna, âhirete selîm bir kalple giren; hastalısız, sapasağlam, sıhhatli, pırıl pırıl bir kalp getiren kurtulacak.”

Allah hepimizin kalbini selîm kalp eylesin. Hasta kalp olmasın, kalbi mânevî bakımdan hasta olmasın. Maddî bakımdan insanın

kalbi hasta olur, kalp hastası olur; ondan sonra ölür.

“Kalpten öldü; adamcağız yolda giderken vefat ediverdi, yığılıverdi.”

Ama nasıl bir adamdı?

Melek gibi bir adamdı, hacı efendiydi, çok tatlıydı, çok hayırseverdi, çok kimsenin duasını almıştı, çok namazlıydı, çok niyazlıydı, çok hoş sohbetti, tamam. O kalp hastalığı bir şey değil, Allah herkese bir çeşit hastalık veriyor, o hastalığı da vefatının sebebi yapıyor, insan ölüyor.

O kalp hastalığı bir şey değil; asıl fena kalp hastalığı, mânevî kalp hastalığı. Mânevî kalp hastası olduğu zaman; adam şarlatan, adam haydut, adam mafya, adam merhametsiz, adam gaddar, adam hilekâr, adam hırsız, adam deveyi hamuduyla yutuyor, rüşvetçi vesaire... İşte kalbi hasta.

“Kalbi, selîm olur. Allah bir kimseyi sevdi mi onu kalbini selîm kalp yapar.”

Sonra, başka?

Ve lisânehû sâdikan. “Dilini de doğru söyleyen bir dil yapar.”

Konuřtu mu doğru söyler. Sözü doğru söyleyen bir insan. Bu çok önemli!

Peygamber Efendimiz buyuruyor ki;

“Müslüman doğru söyler, yalan söylenmez. Müslümanın en önemli vasfı, doğru sözlü olmasıdır.”

Üç yerde yalan söylenebilir:

Harpte yalan söylenir; çünkü düşmanı aldatacaksın, başka are yok. Elbette ona doğru söylenmez.

İki, dargınların arasını düzeltmek için yalan söylenebilir. Bak, o seni seviyor. Bana neler söyledi bir bilsen, gel barış filan... Barıştırmak için böyle söylenebilir.

Bir de karı koca arasında aile muhabbeti bbında; “Muhabbet artsın.” diye söylenebilir:

Kadının kocasını aldatması için, kocanın karısını aldatması için değil de, “Sen dünya gzelisin.” diyor, “Hanım senin dünyada eşin yoktur, sen dünya gzelisin, sen sultansın.” diyor. Sultan filan değil işte Allah’ın bir kulu ama böyle muhabbet bbında söylenebilir. Öteki yerlerde dosdoğru olacak. Her sözü

ölçülü olacak, gerçek olacak, dürüst olacak.
Allah onu böyle bir insan hâline getirir.

Ve halîkatehû müstakîmeten. “Ahlâkını
doğru ahlâk yapar.”

Halîkat “ahlâk” mânasına kullanılıyor.
Müstakîm de “doğru” demek.

Huyların güzel olması, ahlâkının müs-
takîm olması ne demek?

“Allah onu güzel sıfatlara sahip bir insan
hâline getirir.” demek.

Ve ceale üzünehû semîaten. “Kulağını
işiten bir kulak yapar.”

Hepimizin kulağı işitiyor.

“Benim kulağım saktır. Uzakta bir şey tık
dese ben onu duyarım.”

Ama bu maddî kulak, sen “kulağım sak”
diyorsun, “iyi işitir” diyorsun ama ben sana
kırk defa nasihat ettim, hiç tutmuyorsun. Bu
ne biçim şey, sen benim nasihatlerimi duy-
madın mı?

“Duydum.”

Niye bir daha işliyorsun?

Sırıttıyor, “İşte hocam, olmadı.” bilmem ne.

Bak bu laflar bu nasihatler kulağına girmiyor mu? Buradan girip öbür taraftan çıkıyor mu? Duymuyor musun be adam!

“Allah bir kulun hayrını murad etti mi kulağını duyan bir kulak yapar.” demek.

“Mânevî hayatına fayda verecek şeyleri, nasihatleri duyduğu zaman hafızasında tutar ve ona göre hareket eder, nasihati kabul eder ve gereğini yapar.” demek.

Aynehû basîreten. “Gözünü de görücü bir göz yapar.”

Bu da yine “basîret” dediğimiz mânevî göz.

c. Gözünün Görücü Olması

İnsanın maddî gözü etrafı görüyor, eşyayı görüyor, renkleri görüyor. Gece biraz ışık olmayınca görünmüyor; ama ışık olan yerde lambayı yaktı mı her şeyi görüyor. Bu maddî göz ama mânevî gerçekleri göremiyor. Demek ki mânevî bakımdan kör. Hayatın faniliğini anlayamamış, malın fayda vermediğini anlayamamış, âhirete hazırlanmak gerektiğini

görememiş... O zaman demek ki adamın basîreti kapalı. Mânevî gerçekleri göremiyor.

Bu felakete gider. Ama Allah bir kulun hayrını murad etti mi gözünü de mânevî gerçekleri gören bir göz hâline getirir. Kulağını da mânevî, faydalı nasihatleri anlayıp dinleyip kavrayacak bir kulak hâline getirir. El-hamdülillah o zaman dosdoğru yolda yürür, melek gibi bir insan olur, insan-ı kâmil olur.

Hem Cenabı Hakk'ın sevdiği bir kul olur hem Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sevdiği bir insan olur hem halkın sevdiği bir kimse olur. İyiler sever. Tabi dürüst bir insanı iyiler sever de hırsız, arsız, yüzsüzü sevmez; bu ayrı. Sevmeyeni olacak.

Bir insanın herkes tarafından sevilmesi iyi değildir.

“Bu adam herkes tarafından seviliyor.”

Sahabeden birisine böyle demişler.

“Falanca adam herkes tarafından seviliyor.”

“O adam münafık.” demiş.

Neden?

Çünkü iyi insanı kötüler sevmez. Doğruyu söylediği zaman kızarlar; “Aman ya, sen de!” filan derler.

Sevmediği kimseler olacak; “herkes tarafından sevilme” diye bir şey yok. İslâm’da öyle bir gaye yok. “Allah tarafından sevilme” diye bir şey var. Dosdoğru konuşacak, haksızlığı engelleyecek.

“Bana bak arkadaş, bu seni aldatıyor, bu işin aslı şöyledir.”

Tabi o aldatan kızar ama ötekisi de gerçeği anlar. Aldattırmıyor, dosdoğru söylüyor; bu güzel bir vasıf.

Allahu Teâlâ hazretleri bizi böyle kalbinin kilidini açtığı, yakîn sahibi, sıdk sahibi, sadakat sahibi kullarından eylesin. Ve üzerimizde kalbimizi mânevî hakikatleri kavrayan, irfanın derinliklerine giden, engin, geniş, güzel bir gönül eylesin, hastalıklardan sâlim eylesin, dürüst konuşan kimse eylesin, ahlâkı güzel kimse eylesin, kulağı işitip gözü gören kimse eylesin.

Tabi böyle bir insan hâline gelmek, bu hâle gelmek neyle mümkün olursa esbâbını

da ihsan eylesin, sevmediği işleri hataen bil-meyerek yapmaktan bizi korusun.

Çünkü insan bazen sohbet esnasında “Halkı güldüreceğim.” diye, “Dalga olsun, şaka olsun.” diye, “Latife olsun.” diye bir laf söyler ama söylediği söz Cenâb-ı Hakk’ın hoşuna gitmez, cehennemın yetmiş yıllık çukuru-na yuvarlanır.

Demek ki insan bazen ölçüyü kaçırıyor, Cenâb-ı Hakk’ın rızasını düşünmek yerine, halkın gülmesini düşünüyor, yalan yanlış işler yapıyor. Oradan günaha girebiliyor. Yalan yanlış şeyler düşünüyor, günaha girebiliyor.

O kötülüklerden; sevmemesine sebep olacak yanlış işleri yapmaktan bizi korusun, sevmesini nasip eylesin, sevgisine uygun hareket etmeyi nasip eylesin ve üzerimizde bu güzel değişiklikleri lütfeylesin.

Biz de Allah’ın güzel sıfatlara sahip, olgun, kâmil kulu olarak ömür sürelim, güzel işler yapıp huzuruna sevdiği kul olarak varalım.

إِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِالْأَمِيرِ خَيْرًا جَعَلَ لَهُ وَزِيرَ صِدْقٍ. إِنْ
نَسِيَ ذَكْرَهُ، وَإِنْ ذَكَرَ أَعَانَهُ؛ وَإِذَا أَرَادَ بِهِ غَيْرَ ذَلِكَ
جَعَلَ لَهُ وَزِيرَ سُوءٍ. إِنْ نَسِيَ لَمْ يَذْكُرْهُ، وَإِنْ ذَكَرَ لَمْ
يُعْنَهُ.

İzâ erâda'llâhu bi'l-emîri hayran ceale lehû vezire sıdkın. İn nesiye zekkerehû ve in zekere eânehû ve izâ erâde bihî ğayra zâlike ceale lehû vezîre sûin. İn nesiye lem yüzek-kirhü ve in zekere lem yuinhü.

Ebû Dâvud, Beyhâkî, İbn Hibban, Âişe *radıyallahu anhâ* validemizden rivayet eylemişler ki Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuş:

İzâ erâda'llâhu bi'l-emîri hayran. "Allahu Teâlâ hazretleri komutana, yöneticiye, devlet adamına, devlet başkanına hayır murad etti mi." *Ceala'llâhu vezîre sıdkın.* "Ona doğru konuşan bir vezir ihsan eder."

Doğru sözlü, iyi bir vezir nasip eder.

İn nesiye zekkerehû. "Eğer komutan, başkan, hükümdar yapılacak hayırları iyilikleri unutursa vezir farkına varır, 'Efendim, fa-

lanca şey vardı, unutuldu, yapalım.” diye, hemen hatırlatır.”

Unutmuşsa hatırlatır; böylece hayırları beraberce yapmaya muvaffak olurlar.

Ve in zekere. “Eğer unutmamış hatırlamışsa hatırındaysa...”

“Tamam, o gün o işi yapacağız, o hayırlı işi yapacağız.” diyorsa o zaman yapılmasında destekçi olur, yardımcı olur. Hükümdarın yükünü hafifletir, böylece bu işi yaparlar, hayırlı işleri yaparlar, sevapları kazanırlar...

Ve izâ erâde bihî ğayre zâlike. “Eğer Allah; hükümdar, idareci, emîrin böyle hayra ermesini istemiyorsa murad etmiyorsa.” *Cea-le lehüm vezîre sûin.* “O zaman ona kötü bir vezir nasip eder.”

Bu kötü herif, kötü arkadaş, kötü vezir...

In nesiye lem yüzekkirhü. “Yapılacak işleri, hayırları unutursa hatırlatmaz.” *Ve in zekkere.* “Eğer hatırlarsa yardımcı olmaz.”

Hükümdar için bu bütün konularda böyle olduğu gibi bütün insanlar için de aşağı yukarı böyledir.

Allah bir insanın hayra ermesini istiyorsa hayırlı bir eş verir. O hayırlı eş, ona yapılacak iyilikleri hatırlatır:

“Efendi, bugün oruç turalım. Efendi, şu hayrı yapalım.” der, beraberce yaparlar.

Eğer hayrını murad etmediyse berbat bir kadın nasip eder, bunu sürükler, götürür. İyi şeyleri yaptırmaz, yapılacak şeyleri engeller. Camiye gidecekse “gitme” der, ibadet edecekse “yapma” der, hacca gidecekse “daha çoluk çocuğu evlendirmedin” der.

Adam için de böyledir, sıradan bir kişi için de böyledir. Allah onun hayrını murad ederse iyi bir arkadaş nasip eder. İyi arkadaş ona yardımcı olur; “Cuma vakti yaklaştı, gel cumaya gidelim, gel namazı kılalım, gel şu işi yapalım, bu hayrı yapalım.” der, yardımcı olur. Zaten hayırları biliyorsa yapılmasında da arkadaş olur, destek olur.

d. Hepimiz Çobanız Hepimiz Sürümüzden Sorumluyuz

Allahu Teâlâ hazretlerine dua edelim bize böyle hayırlı refîkler, arkadaşlar ihsan eylesin. Çünkü hepimiz bir bakıma, bir yerde emîriz.

كُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ

Küllüküm râin ve küllüküm mes'ûlün an raiyyetihi. “Hepiniz çobansınız, hepiniz sürünüzden sorumlusunuz.” buyuruyor Peygamber Efendimiz.

Hepimizin böyle destekçiye, yardımcıya, iyilikleri yapacak arkadaşla ihtiyacımız var. Tek başına zordur bu işler, tek başına iş yapmak kolay değil. Arkadaşla güle oynaya tatlı bir şekilde olur.

Allah cümlemize hayırlı arkadaşlar nasip etsin. Biz kendimiz de etrafımıza hayırlı vezir gibi bakmalıyız; hayırları bilmeyenlere hayırları hatırlatmalıyız:

“Kardeşim, bak şöyle yaparsan iyi olur. Sen mal mülk sahibi insansın, bak hacca gidi-ver, ömür geçiverir sonra para elden gider, boynuna borç kalır.”

Hatırlayamıyorsa hatırlatalım, hatırlıyorsa yapılmasında yardımcı oluverelim, destek oluverelim.

إِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِقَوْمٍ خَيْرًا كَثُرَ فَقَهَاءُهُمْ، وَأَقَلَّ جُهَّالُهُمْ.
فَإِذَا تَكَلَّمَ الْفَقِيهُ وَجَدَ أَعْوَانًا، وَإِذَا تَكَلَّمَ الْجَاهِلُ
قُهِرَ؛ وَإِذَا أَرَادَ بِقَوْمٍ شَرًّا كَثُرَ جُهَّالُهُمْ، وَأَقَلَّ
فُقَهَاءَهُمْ. فَإِذَا تَكَلَّمَ الْجَاهِلُ وَجَدَ أَعْوَانًا، وَإِذَا تَكَلَّمَ
الْفَقِيهُ قُهِرَ

*Ve izâ erada'llâhu bi kavmin hayran kes-
sere fukahâehüm ve ekalle cühhâlehüm fe
izâ tekelleme'l-fakîhü vecede a'vânen fe izâ
tekelleme'l-câhilü kuhire ve izâ erâde bi
kavmin şerren kessere cühhâlehüm ve ekalle
fukahâehüm fe iza tekelleme'l-câhilü vecede
a'vânen ve izâ tekelleme'l-fakîhu kuhhire.*

İbn Ömer *radıyallahu anhümâ* rivayet etmiş. Bu hadîs-i şerîf Deylemî'de, İbn Hibban'da ve Ebû Nâsır'da kaydedilmiş:

“Allah bir kavmin hayrını murad etti mi o kavmin içinde din bilginlerini arttırır, dini bilen fakih insanları arttırır, cahilleri azaltır. Ve fakih konuştuğu zaman, din alimi konuştuğu zaman pek çok destekçi bulur, arkadaş bulur. Cahil konuştuğu zaman da; ‘Sen sus, otur aşağı!’ denir, susturulur. Böylece kavmin

işî, hayırlı insanların yönetimine geçmiş olur. Alimlerin sözüne bağlı olmuş olur. O kavim hayra erer.”

Alimleri baş tacı eden, başkan eden, rehber eden, danışman eden kavimler iyi noktalara varırlar; Osmanlıların ilk devirleri gibi...

“Bir kavmin şerrini, kötülüğe uğramasını, cezalandırılmasını murat ettiği zaman da cahillerini arttırır, alimlerini azaltır. Cahil konuşunca çok destekçi, yordakçı, alkışçı bulur.”

Vecede a'vânen ve izâ tekelleme'l-fakîhü kuhhire. “Alim adam ağzını açacak oldu mu kırk yerden üstüne hücum, baskı yapılır, susturulur. Alimin sözü dinlenmez, kavim de mahvolur, gider.”

إِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِقَوْمٍ خَيْرًا أَهْدَىٰ إِلَيْهِمْ هَدِيَّةَ الضَّيْفِ.
يَنْزِلُ بِرِزْقِهِ وَيُرْتَحِلُ وَقَدْ غَفَرَ اللَّهُ لِأَهْلِ الْمَنْزِلِ.

İzâ erâda'llâhu bi kavmin hayran ehdâ ileyhim hediyyete'd-dayfi yenzilü bi rızkıhî ve yertehılü ve kad ğafera'llâhu li ehli'l-men zil.

Bu da Hulvânî ve Ebû Şeyh ve diğer kaynaklarda yazılı bir hadîs-i şerîf. Ebû Kırsafe *radıyallahu anh* rivayet etmiş.

“Allah bir topluma hayır murad ederse onlara misafir hediyesi gönderir.”

Hediye gönderir gibi misafir gönderir. Misafir bir hediye gibidir. Birisi gelir, ona misafir olur. Uzaktan yakından misafir gönderir.

Niye misafir Allah’ın hediyesi oluyor?

Çünkü;

Yenzilü bi rızkihî. “Misafir kendisinin kısmeti olan, alınına yazılı, defterine yazılı rızıkla gelir.”

Zaten kendisinin rızkını yer. Ev sahibinin bir şeyini eksiltmez, kendi rızkını yer, kendisine ezelde kısmet olunmuş olan nasibi olan rızık yer.

Ama giderken;

Ve yertehilü ve kad ğafera’llâhu li ehli’l-menzil. “Ev sahibinin ve ev ahalisinin günahları afv u mağfiret olunmuş olarak ayrılır, gider.”

Onun için misafir ağırlamak çok kârlı, çok sevaplı, çok faydalı, çok güzel bir iştir ki eve bereket gelir, evin günahları silinir, insan çok çok sevaplar kazanır.

Elhamdülillah tasavvuf terbiyesi almışız. Misafiri hakikaten Allah'ın bir hediyesi olarak görüyoruz, misafir etmeyi seviyoruz. Uzaktan gelen oldu mu misafir ediyoruz:

e. Misafirin Önemi

“Buyurun bizim eve gidelim, çorbayı bizim evde içelim, bu akşam bizde kalın.” diyoruz.

Elhamdülillah!

“Misafiri sevmeyene de...”

Burada yok. Hadîs-i şerîfte bu cümle yok ama İmam Gazâlî *Ihyâ*'sında yazmış.

“Misafiri sevmeyene de Allah lanet eder!”

Hanım diyor ki;

“Aman ha herif, yanılıp şaşırıp da eve bir misafir çağırma! Benim zaten yapacak hâlim yok. Başım ağrıyor, çatlayacak gibi...”

Meşgul olamam. Sakın ha, eve misafir çağırma, tamam mı?”

“Tamam tamam, hanım.” bilmem ne...

Misafir gelmesini istemiyorlar. “Misafirin gelmesini istemeyene Allah lanet eder.” buyuruyor.

Hatta İmam Gazâlî, bilgileri hadîs-i şerîflerden alarak tavsiye etmiş ki ev sahibi misafire tabi bir şekilde, gücü yetecek bir şekilde ikramda bulunacak. Çünkü aşırı ikramda bulunursa bir zaman gelir o aşırı ikram evinde olmadığı zaman; “Yahu, üç kap yemekçiğimiz var. Fazla da yemek yok. Bu sefer çağırmayayım bari!” diyebilir.

Üç kap az mı?

Değil ama evvelden çağırıldığı zaman misafire on beş kap yemek çıkarıyordu, şimdi üç kapı azımsıyor.

“Üç kap yemekle misafir çağırılır mı? Çağırmayayım bari!” diyor.

Külfetli ikram ederseniz bir zaman gelir, külfeti yapamadığınız zaman misafirin gelmesini istemezsiniz. “Misafirin gelmesini iste-

meyene de Allah lanet eder.” Buyuruyor. İmam Gazâlî *İhyâ*’sında böyle yazmış.

Bu hususta inşaallah önümüzdeki sayfalarda hadîs-i şerîfler gelecek.

Misafiri sevmek fütüvvetin şânındandır, İslâm’ın önemli işlerinden biridir ve bir çok âyeti kerîmede geçiyor. *İbn Sebil* yani “yolun oğlu, yolcu, beldesinden çıkmış varacağı yere varamamış, ihtiyacı var. Ona yardımcı olmak, ikramda bulunmak İslâm’ın önemli âyetlerle hadislerle anlatılan önemli vazifelerindedir.

Allah; misafiri sevmeyi, misafiri ağırlayıp çok sevaplar kazanmayı cümlemize nasip eylesin.

el-Fâtiha...

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

22 Safer 1421 / 27.05.2000

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

